

Právo – různé významy

Ladislav Hejdánek

jedná se o část původního dokumentu:

[2002](#)

- ♦ myšlenkový deník – záznam, česky, vznik: 18. 3. 2002
- ♦ philosophical diary – record, Czech, origin: 18. 3. 2002

Právo – různé významy

Slova „právo“ užíváme v běžné mluvě v několika významech, a proto je zapotřebí je od sebe náležitě odlišit a pojednat o „právu“ v každém z těchto významů zvlášť. Řekneme-li, že soud rozhodl „po právu“ (a nikoli „proti právu“), nemusí to nutně znamenat, že rozhodl podle přesně vymezených zákonů nebo nařízení, neboť platné soudní rozhodnutí by nemělo být v rozporu s danými zákony; máme ponětí o tom, že co zákonné, nemusí být ještě právně korektní, neboť to není zákon, co zakládá právo, nýbrž naopak zákon má jen usnadňovat, aby byl dán průchod právu. Už staří Římané věděli, že „summum lex, summa injuria“ (v tomto úsloví je zákon postaven proti právu resp. obviňován z bezpráví, ale samo bezpráví je pak chápáno jako nespravedlnost); i když někdy dochází k záměně resp. ke ztotožnění „práva“ a „zákona“, a někdy je dokonce programově právo odvozováno ze zákonů, je to hrubá a nepřístojná chyba, kterou je nutno soustavně odhalovat a kompromitovat.

Ale i když zachováme respekt k „právu“ jako tomu, co předchází nejen „moc“, nýbrž i „zákony“ (neboť zákony jsou odedávna diktovány mocí, a teprve v průběhu novověkého demokratického politického vývoje se dospělo k zásadě rozdělení moci, tak aby moc zákonodárná byla oddělena od přímé vlády, a aby vláda, tedy moc výkonná, nemohla nekontrolovaně vyhlášovat zákony jen ve svém zájmu; a navíc aby moc soudní, která je povolána, aby rozhodla tam, kde dochází ke konfliktu nejen zájmů, ale také kompetencí, byla oddělena jak od moci zákonodárné, tak od moci výkonné), stále ještě může mít termín „právo“ ještě více významů. Je tu třeba zvykem mluvit také o tom, že někdo (případně že každý) má na něco právo, a toto právo pak je různým způsobem upřesňováno a definováno. Pak už není takové právo nutně poměřováno a vymezováno žádnými pravidly, nýbrž samo se stává takovým „pravidlem“, závazným bez ohledu na to, zda to bylo někým stanoveno a jak.

(Praha, 020318–1.)